

FØRSTEUTKAST

LOKALPROGRAM FOR DE GRØNNE I BERGEN (2019-2023)

PÅ HØRING FRAM TIL 15. NOVEMBER 2018

1 VI VIL FARGE BERGEN GRØNN!

- 2 Det betyr å skape et samfunn det bergenserne kan leve gode liv uten at vi ødelegger for andre og for fremti-
3 dige generasjoner. Det aller viktigste er å gjennomføre tiltak som ivaretar klima og miljø, og det haster!
- 4 Men et grønt samfunn betyr også endringer på alle andre politiske områder som har betydning for hverdag-
5 slivene våre. FN har vedtatt 17 bærekraftsmål som en oppskrift for verdenssamfunnet. Verden er summen av
6 alle små og store samfunn, vi har derfor alle et ansvar for å bidra til å nå disse målene.
- 7 Miljøpartiet De Grønne i Bergen har tatt utgangspunkt i FNs bærekraftsmål og laget 17 lokale mål, med
8 tilhørende forslag til tiltak, for Bergen. Vi vil kjempe for alle tiltak som kan bidra til å bringe oss et skritt
9 nærmere det samfunnet som FN og vi alle har som mål.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Innspill? Du kan sende inn endringsforslag til programkomiteen på [dette Google-skjemaet](#).
Eventuelle spørsmål sendes til program.mdgbergen@gmail.com

10 BERGENSMÅL 1: BEKJEMPE FATTIGDOM OG REDUSERE FORSKJELLER

11 Andelen fattige barn vokser og fattige barn blir ofte morgendagens fattige voksne. Problemer med skolefra-
12 fall, fremmedgjorthet, sosial ulikhet og manglende integrering skyldes i stor grad dagens økonomiske struk-
13 turer. Dette kan vi ikke forholde oss passivt til og Bergen må øke trykket for å bekjempe lokal fattigdom.

14 Rimelige fritidsaktiviteter for barn og unge

15 Alle barn må gis mulighet til meningsfulle fritidsaktiviteter uavhengig av familieøkonomien. Ikke alle finner
16 seg til rette i den organiserte idretten, vi vil derfor støtte lag og organisasjoner som sikrer et bredere tilbud.
17 Mange barn mister muligheten til å delta i aktiviteter fordi utstyret er for kostbart. Vi vil lage utlånstilbud
18 for utstyr etter biblioteksmodellen. Vi vil også stimulere og legge til rette for ordninger for bytte/selge/kjøpe
19 brukt utstyr.

20 Bergensk versjon av borgerlønn

21 Vi vil innføre en liten borgerlønn finansiert ved å fjerne bunnfradraget i eiendomsskatten og betale ut dette
22 til alle innbyggere i Bergen over 18 år. Det gir en sosial omfordeling fra de rikeste som eier og leier ut mange
23a boenheter til de fattigste som gjerne leier bolig. Vi vil være pådrivere for et statlig et prøveprosjekt med
23b borgerlønn. For å finansiere andre gode tiltak i dette programmet, vil vi øke eiendomsskatten fra 2,6 til 3
23c promille.

24 Årlig justering av sosialsats

25 Den aller svakeste økonomiske gruppen i Bergen er sosialhjelpsmottakerne. Vi vil sikre at disse ikke sakker
26 akterut ved å ha en årlig indeksregulering av satsene.

27 Arbeid for de unge

28 Vi vil utvikle ordninger med sommerjobber for ungdom i samarbeid med lokalt næringsliv, borettslag og
29 andre lokale institusjoner. Ungdom kan få mulighet til å utføre meningsfulle oppgaver, tjene penger og føle
30 ansvar for eget lokalmiljø.

31 Studentbyen Bergen

32 Vi vil samarbeide med Studentsamskipnaden på Vestlandet (Sammen) for å øke dekningsgraden for stu-
33 dentboliger til 30%. Den bergenske versjonen av borgerlønn vil dessuten gi bedre økonomi for bergenske
34 studenter.

35 Kreative boformer

36 Vi vil legge til rette for mer fleksible boformer som er tilpasset deling og fellesskap med flere, gjerne gjennom
37 ikke-kommersielle boligbyggelag. Ikke minst ønsker vi soner i reguleringsplaner som gir rom og muligheter
38 for innovative selvbyggerprosjekter. Vi vil utrede muligheten for en tredje boligsektor med tilbud til dem
39 som ikke har mulighet til å kjøpe egen bolig. Vi ønsker en finansieringsmodell for investering i egen bolig
40 med egeninnsats og vi vil legge til rette for ikke-kommersielle boligstiftelser gjennom å feste bort tomter til
41 gunstige vilkår.

42 BERGENSMÅL 2: SUNN OG BÆREKRAFTIG MAT

43 Animalsk matproduksjon er en betydelig årsak til klimaendringer, miljøødeleggelser og i for mange til-
44 feller dårlig velferd for husdyrene. I tillegg fører vårt økende forbruk av kjøtt til mange livsstilssykdommer.
45 Å gå over til mer plantebasert mat er derfor positivt både for helsen og miljøet. Det er dessuten god sam-
46 funnsøkonomi fordi utgiftene til velferdsstaten blir mindre grunnet bedre helse og lavere sykefravær.

47 Kommunen som forbilde

48 Kommunen er en stor organisasjon som daglig gjør innkjøp av matvarer. Det skal bli enklere å spise mer
49 bærekraftig og sunt. Derfor ønsker vi å øke andelen av norsk, økologisk og vegetarisk mat og drikke i kom-
50 munale institusjoner og kantiner og innføre minst en kjøttfri dag i uken.

51 Riktig ernæring er viktig for både helse og velvære, og vi vil sikre mer ernæringskompetanse inn i barnehager,
52 sykehjem og andre institusjoner.

53 En god by for verden og dyrene

54 Rettferdig handel er en viktig del av grønn politikk, og vi vil at Bergen kommune skal øke andelen fair-
55 trade-innkjøp og få tilbake statusen som fairtrade-by.

56 Vi vil legge vekt på dyrevelferd i alle innkjøpsprosesser, og si nei til egg fra burdrift, broileroppdrett, pels-
57 dyroppdrett eller varer produsert / testet med smertevoldende dyreforsøk.

58 Dyrking i byen

59 Det er et mål å la flere oppleve gleden ved å produsere sin egen mat. Samtidig er kortreist mat positivt i et
60 klimaperspektiv. Vi vil ha flere parselhager, skolehager og annen mulig matproduksjon i byen vår. Mange
61 små kommunale områder som ligger brakk kan beplantes med spiselige vekster, bærbusker og frukttrær som
62 lokalmiljøet kan få ansvaret for. Vi vil støtte ulike prosjekter som bidrar til økt småskala bylandbruk, som for
63 eksempel Bybonden.

64 Ta vare på matjorden

65 Bergen kommune har også landbruk i mer tradisjonell forstand, og vi vil arbeide for at bynære landbruks-
66 arealer som ligger brakk, blir tatt i bruk. Målet er å øke lokal produksjon av frukt, bær og grønnsaker.

67 Mat skal spises, ikke kastes

68 Matsvinn er sløsing med ressurser. Vi vil øke støtten til Matsentralen som gjør en god jobb med å fordele
69 overskuddsmat. Men det er fortsatt mye som går til spille, og vi vil samarbeide med næringsliv, institusjoner,
70 ildsjeler, gründere, og sist, men ikke minst, alle bergensere for å motivere til felles innsats for å redusere mats-
71 vinn og finne gode tiltak og løsninger vi kan enes om.

72 BERGENSMÅL 3: GOD HELSE OG LIVSKVALITET FOR ALLE BERGENSERE

73 Det er helse i alt vi gjør, derfor skjer den viktigste helsepolitikken på alle andre områder enn helsebudsjettet.
74 Veien til god helse og livskvalitet går gjennom å se de tette forbindelsene mellom kropp, sinn og samfunn. Et
75 grønt Bergen er et godt samfunn for alle: Både for friske og raske, og med tilrettelegging og universell ut-
76 forming for oss som og når vi trenger det, slik at vi kan leve godt som bergenser i alle livets faser.

77 En bedre fastlegeordning for pasientene og legene

78 Det blir stadig vanskeligere å rekruttere nye fastleger i Bergen, og byen er på vei inn i en krise når det gjelder
79 fastlegeordningen. Vi vil legge til rette for gode ordninger for leger i etableringsfasen og utvide forsøksord-
80 ninger som ALIS Vest, en ordning som gir nye forutsigbare rammer gjennom faste jobber og gode utdan-
81 ningsløp.

82 Hjelp når du trenger det

83 Av ulike grunner, er det ikke alle som søker helsehjelp når de trenger det. Vi vil derfor jobbe for en ordning
84 med gratis fastlege og legevakt for unge 16-21 år, rusmisbrukere og alvorlig psykisk syke. For å sikre god
85 oppfølging, vil vi legge til rette for tettere samarbeid mellom fastlegene og andre kommunale helse- og om-
86 sorgstjenester, for eksempel skolehelsetjenesten.

87 Bergensere venter unødvendig lenge i kø på legevakten. Vi vil ta initiativ til at Bergen legevakt innfører
88 samme ordning som andre byer med telefonkonsultasjon før oppmøte på legevakten.

89 God alderdom

90 Å bli gammel er slett ikke det samme som å bli syk og pleietrengende. Men noen av oss har behov for kom-
91 munal hjelp, og de skal få et godt, individuelt tilpasset tilbud. Grønn politikk handler om å ha tillit til fagfolk,
92 og vi vil gi de ansatte helse- og omsorgssektoren rom for å gjøre individuelle vurderinger av hjelpebehov og
93 tidsbruk fra dag til dag. Vi vil stå på for å øke bemanningen på sykehjem.
94 Mange eldre sløves ned av medisiner, og vi vil sette i verk tiltak for å hindre overbehandling og unødvendig
95 medisinbruk. Etterutdanning for kompetent og god bemanning er viktige stikkord.

96 Livsglede for alle

97 God livskvalitet er bra for folkehelsen, og felles opplevelser på tvers av generasjoner er en kilde til livskval-
98 itet. Vi vil utvide ordningene med samarbeid mellom barnehager, skoler og sykehjem, gjerne etter konseptet
99 "Livsglede for eldre".
100 Vi vil legge til rette for sang, musikk og kontakt med dyr på alle sykehjem og vi vil jobbe for å gi alle eldre og
101 pleietrengende som ønsker det, en tur ut i naturen minst en gang i uka.

102 Medmenneskelighet og frivillighet

103 Frivillige er en viktig ressurs på mange områder i samfunnet, og frivillig arbeid kan gi økt livsglede til både
104 den frivillige og den som får hjelp. Vi vil utvide ordningene matvenn, sykkelvonn og andre liknende ord-
105 ninger for eldre og pleietrengende, og vi vil bygge ut kommunens egen frivilligtjeneste i samarbeid med de
106 ideelle organisasjonene.

107 Musikk som medisin

108 Musikkterapi viser seg å ha god effekt på mange lidelser. Vi ønsker å videreutvikle musikkterapi som del av
109 et helhetlig behandlingsforløp innen eldreomsorgen, psykisk helse og rusomsorgen.

110 Forebyggende fritid

111 Fritidsklubber for ungdom er viktige lavterskeltilbud som kan bidra til mindre ensomhet og utenforskap. Vi
112 vil derfor gjenåpne flere fritidsklubber og samarbeide med frivillige organisasjoner for å sikre et variert og
113 omfattende tilbud.

114 **Livsmestring**

115 Vi vil opprette flere lavterskeltilbud med psykolog for å gi tidlig hjelp til bergensere som sliter med psykiske
116 lidelser. Tidlig oppfølging er viktig, vi vil derfor styrke helsestasjonene og utvide tilbudet med helsestasjon
117 for ungdom. SHOT-undersøkelsen for studenter viser at 1 av 5 sliter med alvorlige psykiske plager, og vi vil
118 derfor samarbeide med Studentsamskipnaden på Vestlandet (Sammen) for å styrke det psykiske helsetilbu-
119 det til studenter.

120 Vi vil sørge for at kommunen har et reelt tilbud for avlastning til småbarnsfamilier som opplever kortvarige
121 kriser, og opprette et avlastningstilbud for aleneforeldre som kan brukes til barnevakt etter Rødhette-model-
122 len i Oslo.

123 Frisklivssentralene skal gjøres tilgjengelig for flere grupper.

124 **Rusomsorg**

125 Rusavhengige skal ikke jages med bøter og fengselsstraff, men tilbys omsorg og helsehjelp. Vi vil opprette
126 Strax-hus/MO-sentre i flere bydeler og legge til rette for helsehjelp for fysiske sykdommer i tilknytning til
127 disse møtestedene. Vi ønsker å styrke ettervernet for rusavhengige, blant annet ved å bygge overgangsboliger
128 til å unngå at de blir skrevet ut til hospits etter behandling.

129 BERGENSMÅL 4: EN FRI OG KREATIV OPPVEKST OG GOD UTDANNING

130 En god barndom er grunnmuren for resten av livet, og De Grønne vil derfor tilføre ekstra ressurser til barne-
131 hagene og skolene.

132 Tid til barna

133 I dag stilles det store krav til kartlegging og dokumentasjon og ønske om målstyring av barnehagene. Vi vil
134 redusere unødvendig rapportering og byråkrati for å sikre mer tid til barna og til faglig planlegging. Aktivi-
135 teten skal i større grad baseres på tillit til pedagogenes fagkunnskap om hva som er best for hvert enkelt barn
136 og mindre på målstyring og byråkratiske ordninger.

137 Vi mener at de som begynner i barnehagen før de er ett år, trenger tettere oppfølging og mer ressurser enn
138 de eldste ungene i barnehagen. Vi vil arbeide for å øke ansattnormen ved at det skal beregnes en ansatt per to
139 barn for de yngste.

140 Tid til ro og natur

141 For å gi barna mer ro og tilhørighet, vil vi stoppe byggingen av basebarnehager .

142 Naturen er en kilde til livskvalitet og læring, og vi vil fremme bruk av naturen som en viktig del av barns
143 hverdag.

144 Nærbarnehagene

145 Barn skal først og fremst gå i barnehage i eget nærmiljø. Vi vil sikre full barnehagedekning i hver bydel ved
146 at dette alltid tas med i planleggingen av nye boområder. For å gi foreldre valgmuligheter, vil vi opprette
147 byttetorg for barnehageplasser på nettet og støtte ordningen med Åpne barnehager.

148 Pengene skal gå til barna

149 Vi vil at de pengene foreldre og kommunen bruker på barnehager skal gå til barna. Vi vil derfor øke kontrol-
150 len for å hindre at eiere tar ut store overskudd av barnehagedrift.

151 Tid til elevene

152 På samme måte som i barnehagene, vil vi bort fra overdreven målstyring og byråkrati. Læreren må igjen få
153 tid og frihet til å være lærer og trygghetsperson i klasserommet. Store klasser gjør det vanskelig å se hver
154 enkelt elev og gi riktig tilrettelegging. Vi vil derfor arbeide for å senke klassestørrelsen, og vi vil gå bort fra
155 bygging av baseskoler.

156 Fritid til barna

157 Vi vil ha leksefri skole i 1.-4.klasse og starte en forsøksordning med leksefri for enkelte ungdomsskoler. For å
158 sikre like muligheter, vil vi sikre leksehjelp til 4. - 10. Klasse til de som har behov for det.

159 La barna bruke kroppen

160 Fysisk aktivitet er en viktig byggestein i en god barndom. Kroppsøving er et viktig fag, og vi ønsker en
161 forsøksordning med frivillig karakter i dette faget for å gi et bedre tilbud til elever med ulike forutsetninger.
162 Fysisk aktivitet skal ikke gå på bekostning av andre fag, vi ønsker at fysisk aktivitet i større grad skal være en
163 del av flere fag i skolen.

164 Mat og læring

165 Riktig ernæring er viktig for elevenes evne til læring. Vi vil derfor starte arbeidet med å innføre et felles
166 skolemåltid. Vi vil også sørge for at plantebasert kosthold får større plass i matlagingsundervisningen og
167 avvise læremateriell fra kjøttindustriens interesseorganisasjon.

168 Trygghet

169 Vi vil ha skolehelsetjenesten til stede minst tre dager i uken, økt fokus på psykisk helse i skolehelsetjenesten
170 og sikre et tettere samarbeid med eksterne tjenester som BUP og barnevernet. Det er behov for å øke kom-

171 petansen blant ansatte i skolen og skolehelsetjenesten på LHBTIQ+-spørsmål.

172 **Forebygging**

173 Stadig flere barn og unge sliter psykisk. Skolen må bidra til å gi elevene kunnskap som gjør dem bedre rustet
174 til å mestre utfordringene som møter dem. Livsmestring og psykisk helse må i større grad bli en del av un-
175 dervisningen.

176 **Ny kunnskap**

177 Elevenes digitale kompetanse må økes, blant annet ved å gi alle elever mulighet til opplæring i programmer-
178 ing. Barn bør så langt råd er, gå eller sykle til skolen. For å stimulere til dette, kan kroppsøvningsfaget brukes
179 til å styrke sykkelundervisningen.

180 BERGENSMÅL 5: FRIHET OG LIKHET I REGNBUEBYEN BERGEN

181 Et grønt samfunn er et samfunn der alle kan være seg selv, og der det legges til rette for at alle kan delta i
182 samfunnet og i arbeidslivet.

183 **God integrering**

184 Felles språk er et viktig fundament for integrering og deltakelse i arbeidslivet. Vi vil sikre god språkopplæring
185 for nyankomne flyktninger og utrede reetablering av Nygård skoles tilbud til nyankomne flyktninger og inn-
186 vandrerere og gjenopprette tilbudet for barn.

187 For å bygge sosiale nettverk, vil vi styrke venneprosjekter og lage "hurtigspor" inn i lag og foreninger.

188 **Likestilt arbeidsliv**

189 For å unngå diskriminering, vil vi innføre anonyme søknadsprosesser i kommunen og jobbe for det samme
190 hos kommunenes leverandører for å redusere utestengning av ulike grupper fra arbeidslivet.

191 **Støtte til LHBTIQ+-organisasjoner**

192 Vi vil gi økonomisk støtte til organisasjoner som jobber for kjønns- og seksualitetsmangfold, som for eksem-
193 pel FRI og Skeiv ungdom. I tillegg vil vi åpne for at disse organisasjonene skal kunne drive informasjonsar-
194 beid i grunnskolen.

195 **En feministisk by**

196 I alle kommunale saker skal man vurdere mulige konsekvenser for likestilling mellom kjønnene. Gatenavn
197 er viktige signaler, og vi vil at flere gater og plasser i Bergen må få kvinnenavn. For hver ny gate eller plass
198 oppkalt etter en mann, må en ny eller eksisterende gate / plass oppkalles etter en kvinne.

199 **Kroppspres**

200 Både kvinner og menn i alle aldre blir utsatt for kroppspres i det offentlige rom. Vi vil motvirke kroppspres-
201 presset ved å regulere kommersielle reklamer strengt.

202 BERGENSMÅL 6: TA VARE PÅ DYR, LUFT, LAND OG VANN

203 Et rikt naturmangfold er fundamentet for et grønt samfunn. De grønne vil være garantister for at hensynet
204 til det biologiske mangfoldet skal veie tyngst når avgjørelser skal tas. Bergen skal ikke bare være en god by for
205 menneskene, en grønn Bergen by skal være et godt sted også for dyr og fugler.

206 **Byens lunger**

207 Natur og grøntområder er viktig for livskvalitet og helse for bergenserne. Vi vil bevare og restaurere Bergens
208 friluftsområder og styrke vernet av byfjellene. Vi vil unngå flere midlertidige bygg i byens parker og grøn-
209 tområder.

210 **Flytende natur**

211 Vassdragene er viktige både for rekreasjon og som mottakere av stadig økende nedbør. Vi vil styrke arbeidet
212 med å rydde og vedlikeholde vassdragene og strandsonen.

213 **Bevare matjorda**

214 Matjord er stadig under press fra ulike utbyggingsprosjekter. Vi vil være svært restriktive til utbygging i land-
215 bruksområder, og vi vil støtte de som tar i bruk jord som har ligget brakk.

216 **Ta vare på kattene**

217 Svært mange bergensere skaffer seg katt. Men ikke alle tar på alvor det ansvaret som ligger i det. Resultatet
218 blir hjemløse katter og uønskede kattunger. Vi ønsker derfor å legge bedre til rette for sterilisering/kastrering
219 og ID-merking av katter gjennom opplysningskampanjer og subsidiering.

220 **Dyr i naturen**

221 Dyr hører hjemme i naturen, og det er et mål å la dem få følge sitt naturlige instinkt i størst mulig grad. Vi
222 vil derfor fremme økt bruk av beite for husdyr og etablere flere sentrumsnære hundelufteparker. Vi vil gå
223 mot utleie av kommunal grunn til sirkus med eksotiske dyr.

224 **Regulere duebestanden**

225 Byduene er til både glede og sjenanse. Til tross for at mange mater duer, har mange av disse fuglene dårlige
226 kår. Vi vil etablere duetårn på utvalgte steder der det blir mulig å begrense bestanden ved å fjerne egg. Du-
227 etårn vil også styrke velferden gjennom systematisk mating.

228 **Støtte hjelperne**

229 Det er mange frivillige som utrettelig arbeider for dyrevern i byen vår. Vi vil legge til rette for at disse
230 dyrevennene kan fortsette og videreutvikle dette viktige arbeidet.

231 BERGENSMÅL 7: BERGEN FOR DE MYKE TRAFIKANTENE

232 Bergen har i alt for mange år blitt bygd på bilens premisser. Det har ført til helseskadelig luft, få og dårlige
233 sykkelveier, lange bilkøer og et for dårlig kollektivtilbud.

234 Grønn trivselssone i sentrum

235 Bergen sentrum skal omgjøres til en grønn trivselssone der menneskene skal prioriteres fremfor bilene. Den
236 grønne sonen strekker seg fra Bystasjonen i sør til Den Nationale Scene i nord, fra Bryggen i øst til Vask-
237 erelven i vest. Utenom traseene for kollektivtrafikken, er det gående, syklende og folkelivet som med ulike
238 aktiviteter som eier gatene. Hele den grønne sonen er fri for biler, unntatt taxier, varetransport, håndverkere,
239 offentlige tjenestebiler og funksjonshemmede biler. De eksisterende parkeringshusene ligger i kanten av den
240 grønne sonen for de som har behov for bil.

241 Bilfritt Torget og Bryggen

242 [For bilfritt Torget og Bryggen foreligger to motstridende forslag. Programkomiteen vil gjerne ha tilbake-](#)
243 [melding på hvilket alternativ du synes er best. Send inn din mening på dette Google-skjemaet.](#)

244 Alternativ 1:

245 Torget og Bryggen skal gjøres til bilfrie soner. Vi vil umiddelbart jobber for å fjerne mest mulig av den unød-
246 vendige biltrafikken over Torget og bryggen. Det skal gjøres unntak for kollektivtrafikk, utrykningskjøretøyer
247 og nødvendig varetransport. Når bybanen fra sentrum til Sandviken er bygget skal Torget og Bryggen omg-
248 jøres til bilfrie soner slik som Torgallmenningen. Om det er nødvendig vil vi bygge bymiljøtunnelen for å
249 oppnå å frigjøre områdene fra bilvei til gater som er fri fra annen trafikk enn syklistene og fotgjengere.

250 Alternativ 2:

251 Fase 1:

252 Torget og Bryggen skal gjøres til bilfrie soner snarest. Inntil bybanen er på plass gjennom sentrum stenges
253 altså Øvregaten, Torget og Bryggen for trafikk utenom for kollektivtrafikk og samt offentlige tjenestebiler.
254 Det kan gis tillatelser ved flytting, byggeprosjekter o.l.

255 Fase 2:

256 Om Fløyfjellstunnelen stenges åpnes veien for trafikk.

257 Når bybanen er på plass erstatter dette kollektivtrafikken det er åpning for i dag. Utrykningskjøretøy skal da
258 bruke en utbedret Øvregaten. Stenges Fløyfjellstunnelen åpnes denne veien for annen trafikk også.

259 Skoltegrunnskaien som boligområde

260 Bergen trenger flere boliger i sentrum. Ved å omgjøre Skoltegrunnskaien til boligområde får vi fjernet foru-
261 rensning fra cruiseskip og skapt et attraktivt boligområde som ligger nært sentrum, bybanestopp, festning-
262 sparken/Koengen og ved sjøen. Familieboliger i dette området vil gi et mer levende sentrum.

263 Sykkelbyen Bergen

264 Bergen havner helt nede på 23. plass i rangeringen av sykkelbyene i Norge. Vi vil styrke sykkelkontoret slik
265 at vi kan få en rask utbygging av sykkelveier og om nødvendig midlertidige strakstiltak gjennom og mellom
266 bydelene. Sentrum er et prioritert område.

267 Snø- og isrydding skal prioriteres like høyt på gang- og sykkelveier som på bilveiene, og vi vil sørge for en
268 helårs og forbedret bysykkelordning.

269 Eلسykler kan gjøre det mer attraktivt for flere å bytte ut bilen mot sykkel i hverdagen. Vi vil bidra til dette ved
270 å etablere støtteordninger, blant annet til næringsdrivende som går over til transportsykler.

271 Gåbyen Bergen

272 Fotgjengerne blir ofte glemt i byplanleggingen selv om det å gå er bra for folkehelse, miljøet og bylivet. Vi
273 ønsker å etablere et eget gå-prosjekt som skal bidra til trygge fortau, flere snarveier og prioritering av fotg-
274 jengere i overganger og kryss. Fotgjengere skal prioriteres foran andre trafikantgrupper, og vi vil prioritere
275 utbygging og lokalisering av tjenestetilbud som gjør det enklere for folk å gå i hverdagen.

276 Bergen er en regnby, og for å gjøre det mer attraktivt å bruke sentrum, vil vi jobbe for at stadig flere fortau i

277 bykjernen har overbygg.

278 **Trygge skoleveier**

279 Barn er utsatt i trafikken, og vi vil arbeide for en tryggere skolevei for alle ved å etablere bilfrie hjertesoner
280 rundt skolene i Bergen. Andre viktige tiltak er å sette ned fartsgrensene i gatene og andre trafikksikkerhet-
281 stiltak. Gode sykkelveier gir også tryggere skolevei.

282 **Ren luft**

283 Lufta i deler av Bergen er svært dårlig til tider. Biltrafikk, utslipp fra båter ved kai og vedfyring er viktige
284 årsaker til dette. Vi vil fjerne store deler av biltrafikken i sentrum, bygge ut landstrøm til båter og lage ord-
285 ninger som sikrer rentbrennende vedovner.

286 BERGENSMÅL 8: ET BÆREKRAFTIG, GRØNT NÆRINGS LIV OG ARBEIDSLIV

287 Næringslivet er en viktig motor for utvikling. Vi vil føre en grønn næringspolitikk som kan skape et ber-
288 gensk næringsliv som er bærekraftig økonomisk og sosialt og opererer innenfor naturens tålegrense.

289 Støtte "grønndere"

290 Vi heier på grønne gründere som kan bidra til et mer bærekraftig næringsliv. De gode ideene blomstrer
291 gjerne i møtet mellom kreative mennesker, og vi vil derfor øke støtten til fellesskap som bGreen, den grønne
292 klyngen i Bergen.

293 Vi vil også satse sterkere på gründerkurs og inkludere samvirke og sosialt entreprenørskap i undervisningen.

294 Reparatørene kommer

295 Vi må bort fra kjøp og kast og gå over til å reparere og vedlikeholde. Behovet for fagarbeidere med spe-
296 sialkompetanse innenfor ulike håndverk vil øke, og det vil bli et stort potensiale for arbeidsplasser. Vi vil
297 fremme nyetablering av bedrifter for gjenbruk og vedlikehold ved å opprette en egen inkubator for slike
298 bedrifter. Vi vil arbeide for å løfte respekten for og rekrutteringen til yrkesfag.

299 Grønt arbeidsliv

300 Et grønt samfunn skal gi en hverdag i balanse. Bergen kommune skal tilby trygge og forutsigbare vilkår for
301 sine ansatte, blant annet gjennom å fjerne ufrivillig deltid.

302 Vi vil gjøre forsøk med redusert arbeidsuke og alternative arbeidstidsordninger i kommunen for å være flek-
303 sible når det gjelder ulike behov i ulike faser av livet.

304 Lokal handel

305 Kortreist mat og tjenester styrker det lokale næringslivet og er bra for miljøet. Vi vil arbeide for at Torget i
306 større grad blir en arena for lokalt håndverk og lokal mat. Bondens marked er en viktig arena, og vi vil bedre
307 leievilkårene for deltakerne på Bondens marked.

308 Vi vil styrke bønder som driver med «Inn på tunet»-tjenester ved siden av matproduksjon, ved å kjøpe tje-
309 nester som de tilbyr innen omsorg, rehabilitering og undervisning.

310 BERGENSMÅL 9: EN FREMTIDSRETTET INFRASTRUKTUR

311 Kloke investeringer i transport, bygg og energi er helt avgjørende for å skape en bærekraftig utvikling av
312 Bergen.

313 Redusere trafikk og forurensning

314 Bergensdalen er til tider sterkt plaget av støy og forurensning fra biltrafikken. Vi vil redusere deler av trafik-
315 ken ved å arbeide for å forlenge Fløyfjellstunnelen til Fjøsanger og omgjøre Fjøsangerveien til lokalvei med
316 kollektivfelt. Vi er opptatt av å sikre prioriteringer som kan bidra til mest mulig bærekraftig utvikling. Vi vil
317 derfor være pådrivere for å utbedre Grimesvingene i stedet for gigantinvesteringer i ny 4-felts ringvei øst.
318 Tomgangskjøring er et problem, og vi vil få inn et forbud mot tomgangskjøring i politivedtektene.

319 Elbilbyen Bergen

320 Bergen er verdens elbilby nummer en. Vi vil videreutvikle elbilsatsingen ved en kraftig opptrapping av ut-
321 bygging av offentlig tilgjengelige ladepunkter, legge til rette for lading ved innfartsparkeringer og stille krav i
322 reguleringsplaner om at nybygg og bygg som er under rehabilitering skal legge til rette for lading.

323 Flytte tungtransport fra sentrum

324 Bergen by har endret seg mye siden godsterminalene ble anlagt, og dette genererer i dag betydelig godstrans-
325 port i sentrum. Vi vil flytte godshavnen for skip og godsterminalen for jernbane ut av sentrum så raskt som
326 mulig. Skipshavnen vil vi flytte til til Ågotnes, mens vi vil videreutrede hva som er den beste løsningen for
327 jernbaneterminalen.

328 Differensierte bompenger

329 Bompenger er et viktig virkemiddel for å regulere trafikkmengden, og vi vil videreutvikle differensiering av
330 bompenger som tar hensyn til rushtid og forurensningsnivå. For å stimulere næringslivet til grønn transport,
331 vil vi videreføre fritak for bompenger for tunge kjøretøy som går på elektrisitet eller hydrogen fram til 2025.

332 Grønn og effektiv bylogistikk

333 Når privatbiltrafikken reduseres, øker fremkommeligheten for alle, inkludert nyttetransporten som slipper å
334 stampe i kø. Vi vil være pådrivere for lette og bytilpassede transportløsninger, som omlastingsterminaler for
335 "last mile"-transport av gods og stimulere og støtte varetransport med lastesykler.

336 Bedre kollektivtilbud

337 Et godt og effektivt kollektivtilbud er en forutsetning for en grønnere by. Vi vil la en større del av bompene-
338 gene gå til kollektivtilbud og sykkelveier. Fremkommelighet er et stikkord, og vi vil gjennomføre tiltak som
339 gir kollektivtrafikk prioritet, for eksempel sambruks- og kollektivfelt og lysprioritering av kollektivtrafikk.
340 For å få bedre samordning mellom areal og transportplanlegging vil vi søke regjeringen om å på ny få overta
341 driften av kollektivtrafikken.

342 Bane og båt

343 Bybanen er viktig for Bergen, og vi vil utrede forlengelse av bybanen fra Oasen/Spelhaugen til Loddefjord
344 og Storavatnet terminal.

345 Sjøen ligger der som en vedlikeholdsfri vei, og vi vil utrede utslippsfrie lokale båtruter og båttaxi som kan
346 avlaste veitrafikken. Vi vil stille krav til at det legges til rette for ilandstigning og lademuligheter for mindre
347 transportbåter i alle større utbyggingsprosjekter.

348 Hindre byspredning

349 De siste års byspredning fører til økt transportbehov og økte utslipp. For å motvirke dette, vil vi videreføre og
350 utvikle areal- og transportsamarbeidet med kommunene rundt Bergen. Vi vil avvise etablering av nye bilba-
351 serte kjøpesentre og utvidelse av de eksisterende.

352 **Fra eie til leie**

353 Bil er nødvendig for mange, men ikke alle trenger å eie sin egen bil. Vi vil derfor ha en offensiv satsing for å
354 fremme bildeling og samkjøring og etablere flere dedikerte parkeringsplasser for bildeleordninger.

355 **Digital kommune**

356 Den digitale utviklingen gir uante muligheter for brukervennlige og effektive kommunale tjenester og med
357 mulighet for å styrke åpenhet og deltakelse. Vi vil være pådrivere for å sikre videreutvikling av Bergen som
358 digital kommune, og vi vil at Bergen skal bli foregangskommune i å ta i bruk fri programvare og åpne lisens-
359 er i størst mulig grad.

360 BERGENSMÅL 10: TA I BRUK HELE BERGEN

361 Bergen er en stor og variert kommune, både i utstrekning, geografi og befolkning. Sentrum og ytre bydeler
362 har ulike behov og forutsetninger, og politikken må tilpasses disse forskjellene.

363 Nærmiljøpartiet

364 Det gode liv i Bergen krever gode nærmiljø og nabolag. Det er store variasjoner mellom de ulike bydelene, og
365 vi vil ta vare på bygg som gir områdene karakter og bygge videre på de særpregene som er viktige for å bevare
366 identitet og fellesskap.

367 Stimulere til mangfold

368 Enkelte bydeler mangler funksjoner og tilbud som er viktige for et godt lokalsamfunn. Vi vil stimulere til
369 etablering av næringsliv og servicetilbud i tråd med behov og potensiale.

370 Lokal forankring

371 Kommunale planprosesser kan være vanskelig tilgjengelig for mange. Vi vil at reguleringsplaner, byggeplaner
372 og konsekvensene av disse skal gjøres tilgjengelig på en slik måte at innbyggerne i de aktuelle lokalmiljøene
373 får mulighet til å sette seg inn i planene.

374 Åpne mot fjorden

375 Byfjorden er en fantastisk del av Bergen. Vi ønsker at menneskene i byen i størst mulig grad skal bo og ha
376 tilgang til fjorden, ikke være stengt ute av industri og lagerbygninger. Vi ønsker derfor at industri- og havne-
378 områdene på Dokken og Laksevåg skal omreguleres til boliger .

379 BERGENSMÅL 11: TRYGGE OG GODE LOKALMILJØ

380 Bergen skal være byen med de gode nabolagene skapt av et levende lokaldemokrati og en grønn byutvikling.

381 **Bomiljøer med plass til alle**

382 Vi vil ha bydeler med så mange boformer som mulig. Vi vil legge til rette for seniorkollektiver, demenslands-
383 byer og andre ulike målgrupper. Vi ønsker varierte nabolag, og vil sette krav om flere større boenheter, både
384 blant kommunale utleieboliger og i private nybygg. Ved å bygge skoler, barnehager og sykehjem/eldresenter
385 i nærheten av hverandre slik at det blir naturlig med tett samarbeid og sosiale fellesskap på tvers av generas-
386 jonene.

387 **Omgivelsene påvirker oss**

388 Omgivelsene påvirker livene våre, og vi mener det må legges større vekt på det estetiske og arkitektoniske i
389 utbyggingssaker. Grønn byutvikling betyr å bygge komplette bydeler med jobb, bolig og serviceinstitusjoner
390 for hele livsløpet. På den måten bygges gode bomiljø og transportbehovet minker.

391 **Godt naboskap**

392 Bevegelsen Bærekraftige liv har vist kraften i å starte det grønne skiftet i lokale fellesskap. Vi vil støtte lokale
393 koordinatorene i alle bydeler for å bidra i nærmiljøtiltak på grasrotplan. Skoler og andre offentlige bygninger
394 skal være åpne for bruk av lokalmiljøet.

395 **Aktivitet i alle aldre**

396 Vi leker for lite, både voksne og barn. Vi vil legge til rette for lek og aktivitet for alle aldersgrupper i parker
397 og grøntarealer ved ulike typer apparater og innretninger som kan gi lek, trening og glede for flest mulig.

398 **Hurra for frivilligheten**

399 Mange frivillige organisasjoner bidrar til økt bruk av naturen og godt fellesskap, og vi vil øke støtten til slike
400 organisasjoner.

401 BERGENSMÅL 12: BÆREKRAFTIG FORBRUK OG SIRKULÆR ØKONOMI

402 Vårt materielle forbruk er ikke bærekraftig. Vi må over på en tenkning der vi deler og bytter og eier ting i
403 fellesskap. Det har tidligere vært tradisjon for en sterk dele- og samvirkekultur i Norge. Denne kulturen kan
404 igjen bli det bærende element, godt hjulpet av digitale løsninger. Vi vil skape en næringspolitikk som frem-
405 mer bærekraftig næringsliv.

406 **Dele for redusert forbruk**

407 Vi trenger ikke å eie alt vi bruker i hverdagen. Vi ønsker å opprette verktøysbibliotek og utlånsboder som et
408 bidrag til bedre ressursutnyttelse. Vi vil stimulere til byttinger og utlån av redskap og sportsutstyr i lokalm-
409 iljøene. Det skal finnes minst en delestasjon i hver bydel.

410 **Reparere, ikke kaste**

411 Vi vil stimulere til reparasjonsverksteder for sykler, klær og redskaper. Disse bedriftene vil redusere forbruket
412 og øke tallet på grønne jobber.

413 **Billig kan være dyrt**

414 Kommunen er en stor innkjøper, og kommunens innkjøpsstrategi må i større grad ta hensyn til den totale
415 kostnaden for en vare. Dårlig kvalitet og høyt økologisk fotavtrykk må også tas med i vurderingen i større
416 grad enn pris. I anbudsprosesser må det legges større vekt på sosial og økologisk bærekraft.

417 **Plastfri by**

418 Vårt mål er at Bergen skal bli en "plastfri by". I det ligger å erstatte plast med andre materialer eller unngå
419 emballering der det er mulig. Kommunen må gå foran med et godt eksempel og kutte ut bruk av engangs-
420 bestikk, plastkopper og stoppe innkjøp av varer med unødvendig emballasje.

421 Vi vil arbeide for å få flest mulig bedrifter, virksomheter og organisasjoner til å forplikte seg til å jobbe for
422 visjonen «Bergen som plastfri by»

423 Vi vil ha en gjennomgang av utbyggingsavtaler for å redusere plast og plastrelaterte produkter på utbygging-
424 sprosjekter.

425 **Hjelp til miljøarbeiderne**

426 Selv om bergensere er ganske flinke til å pante, er det likevel et potensiale for å bli bedre, mange flasker og
427 bokser havner i søpla eller i naturen. Alle som samler flasker fra Bergens boskorpor, er viktige miljøarbeidere
428 som sikrer at en fornybar ressurs blir sirkulert. Vi vil ha stativer, såkalte "panteringer", rundt boskorpene der
429 flasker og bokser kan settes for å gjøre arbeidet lettere for de som samler.

430 BERGENSMÅL 13: FOSSILFRI BY

431 Klimakrisen kjenner ingen landegrenser. Bergen er en del av verden, og vår politikk skal være i tråd med
432 internasjonale avtaler som Parisavtalen.

433 Nullutslippsby

434 Vi skal ikke kompromisse på klimatiltak. Vi vil prioritere utslippstiltak i alle sektorer, og balanse i klima-
435 budsjettet er like viktig som i økonomibudsjettet. Det vil kreve tøffe tiltak, vanskelige prioriteringer, subsidier,
436 forskning og utvikling.

437 Bærekraftig byggenæring

438 Bygg og anlegg står for en stor andel av klimagassutslipp. Vi ønsker å stille krav til fossilfri anleggsdrift i
439 kommunal regi og utarbeide en strategi for å få private aktører til å følge etter. Vi vil også prioritere andre
440 byggematerialer enn betong der det er mulig, og arbeide for større gjenbruk av byggematerialer.

441 Lokal energiproduksjon

442 Målet må være at flest mulig hus produserer sin egen energi. Selv i regnbyen Bergen er det et stort potensiale
443 for solenergi, og alle kommunale nybygg bør ha solcelleanlegg. Sammen med bygging av plusshus og reduks-
444 jon av energiforbruket, vil dette være viktige klimatiltak. Kommunen må stille strengere klimakrav til private
445 utbyggere.

446 Bærekraftig turisme

447 Fly og cruisebåter etterlater store klima- og miljøavtrykk, og vi vil si nei til en ekstra rullebane på Flesland.
448 Vi vil redusere antall cruiseanløp til to skip og maksimalt 5000 passasjerer totalt per dag. Bergen skal satse
449 på grønn mobilitet for turister, det vil si sykkel og gange i så stor grad som mulig i stedet for busser, og vi vil
450 stille krav om nullutslippsbusser. Vi vil utarbeide en strategi i samarbeid med andre kommuner for å fremme
451 lokal turisme som alternativ til klimabelastende flyreiser.

452 Grønn strategi

453 Bergen kommune har vedtatt en Grønn strategi. Vi ønsker en revisjon av Grønn strategi for å gjøre den mer
454 konkret, forpliktende og slagkraftig. Strategien skal løftes fram og være førende for alle vedtak som gjøres.

455 BERGENSMÅL 14: NATUREN SOM KILDE TIL LIVSKVALITET

456 Bergen har en svært variert natur med mektige byfjell, trolske skoger, vakre parker, stille ferskvann, buldrende
457 elver, vakre svaberg og glitrende fjordarmer. For mange bergensere er nærheten til naturen viktig for livskval-
458 itet og helse.

459 **Natur for alle**

460 Alle bergensere skal ha tilgang på grøntarealer i sitt nærmiljø. Vi vil derfor prioritere grønne lunger framfor
461 asfalt. Ved nybygging skal det alltid være klar en grønn lunge i prosjektet når beboerne flytter inn. Busker og
462 trær, leke- og aktivitetsapparater og grønn tumleplass skal gi varierte muligheter for alle.

463 Bergen har mange godt tilrettelagte stier i byfjellene. Vi vil styrke vernet av byfjellene og sikre vedlikehold av
464 ferdselsårene.

465 **Bergen - den spiselige byen**

466 Vi vil utvikle beplantningsplaner som inneholder nyttevekster som urter, frukttrær og bærbusker. Vi vil støtte
467 og legge til rette for dyrking på tak og andre mulige steder.

468 Vi vil støtte og utvikle biologisk mangfold i grøntarealene i byen vår via beplantningsplanene og sikre bie- og
469 humlevennlige planter.

470 **Vern om det opprinnelige**

471 Enkelte planter og trær som er innført i Bergensnaturen viser seg å bli en trussel mot det naturlige mangfol-
472 det. Vi vil bekjempe svartelistede arter som for eksempel sitkagran.

473 BERGENSMÅL 15: ET BLOMSTRENDE KULTURLIV

474 Alle skal kunne engasjere seg i kulturlivet, kunstneriske uttrykk er en sentral del av et levende demokrati og
475 meningsfulle liv. Derfor er det viktig med en lav terskel for å både kunne skape og glede seg over et mangfold
476 av kulturuttrykk, på tvers av nasjonaliteter og generasjoner.

477 Bibliotekene

478 Bibliotekene er viktige, både som kulturformidlere og sosiale møteplasser. Vi vil sikre fortsatt gratis bibli-
479 otek og arbeide for å gjenåpne filialer som er lagt ned, utvide åpningstidene og innføre søndagsåpne filialer i
480 bydelene. Vi vil legge til rette for at bibliotekene kan fylles med ulike typer innhold slik at de får tilbud som
481 flest mulig av innbyggerne kan ha glede av.
482 Vi vil samarbeide med frivillige for å utvikle utlånstilbud til de som har vanskelig for å komme seg til bibli-
483 oteket.

484 Kulturer møtes

485 Kulturelt mangfold er viktig for å skape en grønn og bærekraftig by med aksept og rom for alle. Vi vil støtte
486 institusjoner der kulturer møtes og samarbeider, for eksempel Fargespill og Bergen Internasjonale Kul-
487 tursenter (BIKS).

488 Kulturhus

489 Fyllingsdalen er den eneste bydelen som ikke har et kulturhus, og vi vil arbeide for å få realisert det vedtatte
490 kulturhus i Fyllingsdalen så snart som mulig.
491 USF Verftet har blitt et viktig kultursenter, og vi vil regulere Kjødetomten til kulturformål for å ytterligere
492 styrke dette området.

493 Kultur i det offentlige rom

494 En blomstrende kulturby må vises i gatene. Gatekunst gir glede og opplevelser i hverdagen og bidrar til å gi
495 Bergen særpreg. Vi vil opprette flere lovlige grafittivegger og utvikle en ny plan for gatekunst.
496 Bergen er kjent for sine musikere, og vi vil ta initiativ til en eller flere åpne scener i byrommet som kan skape
497 tettere kontakt mellom artistene og bylivet.

498 Ta kunstnerne på alvor

499 Kulturlivets utøvere og institusjoner må sikres gode og forutsigbare bevilgninger. Vi vil bedre kunstneres
500 levekår og arbeidsbetingelser gjennom arbeidsstipender, prosjektmidler og støtte til produksjonslokaler. Det
501 er også viktig at kommunale stipend- og støtteordninger justeres årlig etter lønns- og prisvekst.
502 Øvingslokaler er en forutsetning for at Bergen fortsatt skal kunne fostre et mangfold av artister. Vi vil arbei-
503 de for å sikre rimelig øvingslokaler for lokale musikere.

504 Miljø og kultur

505 Vi vil arbeide for å få mest mulig miljøvennlige kulturarrangement. Plastfri festival og festival med økologisk
506 mat er allerede en realitet andre steder. Vi vil stille miljøkrav til arrangører for å få festivalstøtte.

507 Kulturskole for alle

508 Mange av morgendagens kunstnere og kulturarbeidere starter sin utvikling i kulturskole. Vi vil styrke dette
509 tilbudet og sørge for at kulturskolen er mangfoldig, rimelig og holder høyt faglig nivå. Vi vil at flere skal få
510 plass på kulturskolen, og vil også at den skal være tilgjengelig i folks nærområder.

511 Idrett for alle

512 Vi ønsker å prioritere bredde fremfor elite, og barneidrett skal fremme idrettsglede fremfor prestasjon. Det
513 betyr å prioritere mindre idrettsanlegg i lokalmiljøene fremfor store haller. Vi vil også legge til rette for utlån-
514 sordninger for idrettsutstyr for å sikre like muligheter for alle uavhengig av økonomi.

515 **Gode treffsteder**

516 Ungdomstiden er en sårbar alder, og det er ikke alle som føler seg hjemme i organiserte tilbud som idrett
517 eller korps. Vi vil bidra til at det opprettes rusfrie, uformelle møtesteder for ungdom i sentrum, og vi vil gi
518 støtte til rusfrie arrangementer.

519 BERGENSMÅL 16: EN NY POLITISK KULTUR

520 Mange opplever at det er for vanskelig å engasjere seg i politiske prosesser. Vi vil styrke lokaldemokratiet,
521 flytte avgjørelser nærmere innbyggerne og gjøre det enklere å engasjere seg i politikk.

522 Mer lokaldemokrati

523 Det er beboerne selv som best vet hvordan lokalmiljøet fungerer. Vi vil derfor opprette direkte folkevalgte
524 bydelsstyrer med egne bydelsbudsjetter og innflytelse over saker som gjelder kultur, fritid og bomiljø.

525 Vi ønsker å gjøre veien til bystyrebehandling kortere ved å innføre at bystyret må votere over konkrete ved-
526 taksforslag fremsatt i innbyggerinitiativ

527 Ny styringsform

528 Byparlamentarismen er en dyr og dårlig ordning. Bergen er den eneste byen utenom byfylket Oslo som har
529 denne ordningen. Vi ønsker å spre makten ved å gå tilbake til formannskapsmodellen.

530 Mer makt til innbyggerne

531 Det må bli lettere å få saker opp til politisk behandling. Vi vil opprette en veiledningstjeneste for innbygger-
532 initiativ og innføre at bystyret må votere over konkrete vedtaksforslag fremsatt i innbyggerinitiativ.

533 Vi tror på ungdommen, og vil arbeide for å senke stemmerettsalderen til 16 år ved lokalvalg.

534 BERGENSMÅL 17: BERGEN - BEST FOR MILJØET

535 Bergen kommune er en stor, offentlig aktør. Innkjøp, forbruk og ulike kommunale ordninger har derfor stor
536 påvirkningskraft. Bergen skal ikke bare være best for bergenserne, men også best for miljøet.

537 Grønne og etiske innkjøp

538 Bergen har stor forbrukermakt, og vi vil styrke retningslinjene for etikk og bærekraft i kommunale innkjøp.

539 Vi vil blant annet at kommunens tjenesteleverandører ikke skal ha noen tilknytning til selskaper som er
540 basert i skatteparadis.

541 Ressurs - ikke boss

542 Alt for mye havner i bosset som egentlig er en ressurs. Vi vil arbeide for at Bergen skal få en ordning med
543 innsamling av matavfall og støtte arbeidet med å finne gode tiltak for å bedre utnyttelsen av slikt avfall. Vi vil
544 også øke tilskuddet til de husstandene som komposterer sitt eget matavfall.

545 Forsøpling skal straffes

546 Vi vil håndheve det eksisterende forbudet mot forsøpling. Vi vil også se på muligheten for å utvide forbudet
547 og gi mulighet for bøtelegging også for forsøpling i mindre skala.

548 Bergen i verden

549 Klima- og miljøutfordringer stopper ikke ved kommune- eller landegrensene. Vi vil at Bergen skal være
550 pådriver for samarbeid med kommuner og byer andre steder i landet og resten av verden for å dele erfaringer
551 og løsninger på felles utfordringer. Vi vil at Bergen skal opprette miljøpartnerskap med byer i andre land.